

**JAMUHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BUNGE LA TANZANIA**

**TAARIFA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA KUDUMU
YA BUNGE YA KATIBA NA SHERIA KWA KIPINDI
CHA JANUARI 2016 HADI JANUARI 2017**

*[Inatolewa chini ya Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016]*

Ofisi ya Bunge,
S.L.P. 941,
DODOMA

**TAARIFA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA KUDUMU
YA BUNGE YA KATIBA NA SHERIA KWAKIPINDI CHA
JANUARI 2016 HADI JANUARI 2016**

*[Inatolewa Chini ya Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016]*

SEHEMU YA KWANZA

1.0 MAELEZO YA JUMLA

1.1 Utangulizi

Mheshimiwa Spika, kwanza kabisa napenda kumshukuru Mungu kwa kutupa tena uzima na uhai kwa Mwaka huu 2017. Pili, napenda kukupongeza wewe mwenyewe, Mheshimiwa Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa kuongoza kwa weledi na umahiri Bunge hili la 11. Kwa niaba ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria tunawatakia afya njema katika Mwaka 2017 ili mzidi kutimiza majukumu yenu kwa ufanisi zaidi.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 117(15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari 2016, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria ina wajibu wa kuwasilisha Taarifa yake ya Mwaka katika Bunge lako Tukufu kwa madhumuni ya kujadiliwa kabla ya Mkutano wa Bajeti.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii ya Mwaka inawasilishwa kwa mara ya kwanza tangu kuundwa kwa Kamati hii Mwezi Januari 2016.

Taarifa hii inaelezea shughuli za Kamati kwa kipindi cha Januari 2016 hadi Januari 2017 na imegawanyika katika Sehemu Kuu nne(4) zifuatazo:-

- i. Sehemu ya kwanza inatoa Maelezo ya Jumla;
- ii. Sehemu ya Pili inayohusu uchambuzi na matokeo ya utekelezaji wa majukumu ya Kamati;
- iii. Sehemu ya Tatu ambayo inabainisha maoni na mapendekezo ya Kamati; na
- iv. Sehemu ya Nne ambayo ni hitimisho la taarifa.

1.2 Majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Nyongeza ya Nane, Fasili ya 6, Kifungu cha 2 na Fasili ya 7 Kifungu cha 1 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria ni moja kati ya Kamati za Kudumu za Bunge za Kisekta inayosimamia Wizara tatu ambazo ni, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano), Ofisi ya Waziri Mkuu Sera, Bunge, Kazi, Vijana, Ajira na Watu wenye Ulemavu na Wizara ya Katiba na Sheria. Majukumu ya Kamati hii ni:-

- i. Kushughulikia Bajeti za Wizara inazosisimamia;
- ii. Kushughulikia Miswada na Mikataba ya Kimataifa inayopendekezwa kuridhiwa na Bunge iliyo chini ya Wizara inazosisimamia;

- iii. Kushughulikia taarifa za utendaji za kila mwaka za Wizara hizo; na
- iv. Kufuatilia utekelezaji wa majukumu ya Wizara hizo.

1.3 Njia na Mbinu mbalimbali zilizotumika kutekeleza Majukumu ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza majukumu yake kwa weledi na ufanisi, Kamati ilitumia njia na mbinu mbalimbali zilizoendana na matakwa ya Kanuni ya 117 (3), (5), (8), na (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari 2016 kuhusu Ushirikishaji wa Wadau na kuzingatia bajeti ya Kamati iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2015/2016 na 2016/2017. Njia zilizotumika ni:-

- i. Kukutana na kufanya vikao vya pamoja kati ya Kamati na Wizara kwa ajili ya kupokea na kujadili Taarifa za utekelezaji wa bajeti za Wizara na Taasisi inazosisimamia kwa kipindi cha Mwaka wa Fedha 2015/2016 (Budget Performance Reports) pamoja na Taarifa za utekelezaji za Wizara na Taasisi hizo kwa kipindi cha Nusu Mwaka (Mid - Year Performance Reports).
- ii. Kupata ufafanuzi kutoka kwa Mawaziri ili kupata maelezo kuhusu matukio maalumu yaliyojitokeza katika kipindi hiki katika Wizara na Taasisi inazosisimamia. Kwa mfano katika Mkutano wa Tano Bunge la 11, Kamati ilipokea Taarifa Maalumu kutoka Kitengo cha Maafa, Ofisi ya Waziri Mkuu

kuhusu namna Serikali ilivyokabiliana na changamoto zilizojitokeza katika janga la tetemeko la Ardhi Mkoani Kagera.

- iii. Kufanya ziara kwa kutembelea na kukagua Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha katika Mwaka wa Fedha 2015/2016 kwa mujibu wa Kanuni ya 98(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari 2016 ili kujiridhisha na ufanisi wa utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyo chini ya Wizara zinazosimamiwa na Kamati;
- iv. Kuwaalika Wadau mbalimbali kwa ajili ya kutoa maoni yao kwenye Miswada ya Sheria iliyoletwa kwenye Kamati kwa mujibu wa Kanuni ya 84 (2) na 117(8) (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari 2016;
- v. Kuwasilisha mbele ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti hoja mahsusi zilizotokana na Bajeti za Wizara zinazosimamiwa na Kamati za Mwaka wa Fedha wa 2016/2017; na
- vi. Kupata mafunzo mbalimbali kwa lengo la kujifunza na kubadilishana uzoefu na Taasisi mbalimbali za Serikali na Asasi za Kiraia.

1.4 Shughuli zilizofanyika

Mheshimiwa Spika, mara baada ya kuteuliwa, Wajumbe wa Kamati walifanya uchaguzi wa Mwenyekiti na Makamu Mwenyekiti

kwa mujibu wa Kanuni ya 116 (10) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari, 2016. Katika kipindi cha Januari, 2016 hadi Januari, 2017 Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria imetekeleza shughuli zifuatazo:-

1.4.1 Mafunzo kwa Wajumbe kuhusu Kazi na Majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia kuwa Wajumbe wa Kamati ni wapya, ilionekana ni vema kuwapatia mafunzo kuhusu Kazi na Majukumu ya Kamati, Mafunzo hayo yalitolewa tarehe 21 Januari, 2016. Baada ya kupokea mafunzo hayo, tarehe 23 Januari, 2016 Wajumbe waliandaa Mpango Kazi wa Kamati kwa kipindi cha Januari hadi Juni, 2016. Lengo la mafunzo likiwa ni kujenga uelewa wa Wajumbe na kufahamu kazi na majukumu ya Kamati ya Bunge ya Katiba na Sheria.

1.4.2 Mafunzo kwa Wajumbe kuhusu Muundo na Majukumu ya Wizara

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia umuhimu wa majukumu ya Kamati ya kuzisimamia Wizara ya Katiba na Sheria, Ofisi ya Waziri Mkuu, Sera, Bunge, Kazi, Ajira, Vijana na Watu Wenye Ulemavu na Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano), Wajumbe walipatiwa mafunzo ili waweze

kufahamu kwa kina Muundo na Majukumu ya Wizara pamoja na Sera na Sheria mbalimbali zinazosimamiwa na Wizara hizo. Mafunzo haya yalifanyika Tarehe 8 hadi 14, Februari 2016.

1.4.3 Kupokea na Kujadili Taarifa za Utekelezaji za Wizara

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipokea na kujadili Taarifa mbalimbali za utekelezaji wa majukumu ya Wizara pamoja na Taasisi zake. Taarifa hizo ni kama zifuatazo:-

- i. Taarifa ya Wizara ya Mambo ya Katiba na Sheria kuhusu Utekelezaji wa majukumu ya :-
 - Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali;
 - Ofisi ya Mkurugenzi Mkuu wa Mashtaka;
 - Shule ya Sheria Tanzania;
 - Wakala wa Usajili, Ufilisi na Udhamini;
 - Tume ya Marekebisho ya Sheria;
 - Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora;na
 - Tume ya Utumishi wa Mahakama

- ii Taarifa ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Sera, Bunge, Kazi, Ajira, Vijana na Watu Wenye Ulemavu, kuhusu Utekelezaji wa majukumu ya Taasisi zifuatazo:-
 - Tume ya Taifa ya Uchaguzi;
 - Ofisi ya Msajili Mkuu wa Vyama vya Siasa;
 - Wakala wa Afya na Usalama Mahali pa Kazi;

- Mamlaka ya Udhibiti wa Sekta ya Hifadhi ya Jamii; (SSRA)
- Baraza la Taifa la Uwezesaji;
- Mfuko wa Fidia kwa Wafanyakazi;
- Shirika la Tija la Taifa; na
- Tume ya Usuluhishi na Utatuzi.
- Mamlaka ya Ustawishaji Makao Makuu (CDA) kuhusu utekelezaji wa uamuzi wa Serikali kuhamia Dodoma,
- Kazi na Ajira

Mheshimiwa Spika, lengo la kupokea na kujadili Taarifa za utekelezaji wa Wizara na Taasisi zake ilikuwa ni kutekeleza jukumu la Kibunge la kuisimamia Serikali kama inavyoainishwa katika Ibara ya 63 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977. Baada ya kujadili Taarifa hizo, Kamati ilibaini masuala mbalimbali ambayo yanafafanuliwa katika sehemu ya Tatu ya Taarifa hii.

1.4.4 Kutembelea na kukagua utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, ili kukidhi matakwa ya Kanuni ya 98 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari 2016 kuhusu Kamati za Kisekta kutembelea na kukagua

utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha unaoisha, Kamati ilikagua Miradi ya Maendeleo iliyo chini ya Wizara na Taasisi inazosisimbia ambayo ilitengewa fedha kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016. Miradi iliyokaguliwa ipo chini ya Vifungu vifuatavyo:-

- Fungu 37 (Mradi Na. 6575) - Ofisi ya Waziri Mkuu
- Fungu 31(Mradi Na. 6389) - Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano)
- Fungu 16 - Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali

1.4.5 Kuchambua Taarifa za Wizara kuhusu Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016; na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2016/2017

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 98 (2) ikisomwa pamoja na Nyongeza ya Nane (7) (a) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016 Kamati yangu ilichambua Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti za Wizara na Taasisi inazosisimamia kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kwa ajili ya kufanya ulinganisho kuhusu Makadirio ya Matumizi ya Wizara hizo kwa Mwaka wa Fedha 2016/2017.

Mheshimiwa Spika, matokeo ya uchambuzi uliofanywa na Kamati yanaelezwa kwa kina katika Sehemu ya Pili na Tatu ya Taarifa hii.

1.4.6 Uchambuzi wa Miswada ya Sheria

Mheshimiwa Spika, Kamati yangu ilijadili na kuchambua Miswada ya Sheria mbalimbali kwa mujibu wa Kanuni ya 84(1), ikisomwa pamoja na Nyongeza ya Nane 7(1) (b) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari, 2016. Katika kipindi cha Januari 2016 hadi Januari 2017 Kamati ilichambua na kujadili Miswada ifuatayo:-

- Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali Na. 6 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 7 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Sheria ya Upatikanaji wa Taarifa, Na. 4 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 3 wa Mwaka 2016 ;
- Muswada wa Sheria ya Huduma za Kisheria, Na. 14 wa Mwaka 2016 na;
- Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 4 wa Mwaka 2016.

Mheshimiwa Spika, kwa kipindi cha Bunge la Bajeti wakati wa Mkutano wa Tatu wa Bunge la 11, Kamati iliwasilisha Taarifa Tatu(3) kuhusu uchambuzi wa Bajeti wa Wizara na Taasisi inazozisimamia kama ifuatavyo;

- Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti kwa Ofisi ya Waziri Mkuu;
- Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti kwa Ofisi ya Makamu wa Rais; na
- Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Katiba na Sheria kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Wizara hizo kwa Mwaka wa Fedha 2016/2017.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, baada ya kuainisha majukumu ya Kamati na shughuli zilizotekelezwa na Kamati kwa kipindi cha Januari 2016 hadi Januari 2017, naomba sasa nitoe Taarifa kuhusu masuala mbalimbali ambayo Kamati imeyabaini wakati ikitekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, masuala yatakayotolewa Taarifa ni yale ambayo Kamati imebaini kuwa ni changamoto ambazo zinahitaji kupewa umuhimu wa kipekee ili kuziwezesha Wizara pamoja na

Taasisi zake kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi na hatimaye kuleta tija kwa Taifa. Masuala hayo ni :-

a) Masuala ya Ujumla

- Semina na Mafunzo
- Upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo;
- Ufinyu na ukomo wa Bajeti kwa Taasisi zote ambazo Kamati inazisimamia;
- Uchambuzi wa Miswada;
- Ufinyu wa Muda kwa Kamati kwa ajili ya kutembelea na kukagua Miradi ya Maendeleo;
- Kukosekana kwa umakini katika baadhi ya Miradi inayoendeshwa kwa Ubia kati ya Serikali na Sekta Binafsi (Public Private Partnerships).

b) Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano)

- Jengo la Ofisi ya Makamu wa Rais, kujengwa katika viwango visivyoridhisha.

c) Wizara ya Katiba na Sheria

- Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora (Fungu 55) kutengewa fedha kidogo sana katika kila bajeti kwa Miaka zaidi ya Mitatu (3) mfululizo hali inayo sababisha Tume kushindwa kutekeleza majukumu yake ipasavyo.

d) Ofisi ya Waziri Mkuu-Sera,Bunge,Kazi,Ajira,Vijana na Watu Wenye Ulemavu

- Mamlaka ya Ustawishaji Makao Makuu Dodoma kutengewa fedha kidogo kwa mwaka wa fedha 2015/2016
- Ofisi ya Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali kutengewa Fedha kidogo katika Mwaka wa fedha 2015/2016 na hivyo kuathiri utendaji kazi wake

Mheshimiwa Spika, naomba sasa kutoa maelezo kuhusu matokeo ya uchambuzi wa Kamati kwenye masuala yaliyoainishwa hapo juu.

2.2 Matokeo ya Uchambuzi wa Kamati

2.2.1 Semina na Mafunzo

Mheshimiwa Spika, Kamati katika kipindi cha Januari 2016 mpaka Januari 2017 ilipatiwa Semina/mafunzo kutoka kwenye Taasisi na Asasi mbalimbali za Kiraia kwa ajili ya kujenga uelewa wa masuala mbalimbali ya kisheria. Taasisi ambazo zimetoa mafunzo kwa Kamati katika kipindi hiki ni kama ifuatavyo:-

- Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa chini ya Mradi wake wa Legislative Support Program (UNDP-LSP);
- Shirika la Umoja wa Mataifa la Wanawake (UN-Women) kwa kushirikiana na Umoja wa Wabunge Wanawake wa Tanzania (TWPG);
- Jukwaa la Katiba Tanzania (JUKATA);

- Jukwaa la Uchambuzi wa Sera Tanzania (Policy Forum);
- Shirika la Uwezesaji wa Watoa Msaada wa Kisheria (LSF);
- Chama cha Wanasheria Wanawake Tanzania (TAWLA);
- Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu (LHRC);
- Chama cha Mawakili Tanganyika (TLS);
- Mtandao wa Mashirika Yanayotoa Msaada wa Kisheria Tanzania (TANLAP);
- Mamlaka ya Afya na Usalama Mahali pa Kazi (OSHA) na;
- Baraza la Taifa la Uwezesaji Kiuchumi (National Economic Empowerment Council) katika mradi wa "Host Community Engagement in Local Content" yaani "Ushiriki wa Jamii katika Uwekezaji.

Mheshimiwa Spika, kutokana na mafunzo yaliyotolewa, Wajumbe wamejengewa uwezo kuhusu mambo ya Sheria. Aidha, katika mafunzo kuhusu Sheria, Sera, Taratibu, Majukumu na Muundo wa Taasisi wanazosisimamia yaliyotolewa Januari 21 hadi Februari 8, 2016, Wajumbe walipata uelewa mpana uliowasaidia katika uchambuzi wa Taarifa za utekelezaji wa bajeti za Wizara inazosisimamia.

2.2.2 Upatikanaji wa Fedha kwa ajili ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, Kamati ilizingatia masharti ya Kanuni ya 98 (1) na kufanya ziara za ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 kwa Wizara na Taasisi inazozisimamia kama ifuatavyo:-

i. Ofisi ya Waziri Mkuu - Fungu 37

- Mradi wa Ujenzi wa Daraja la Kigamboni na Nyumba za Makazi Kijichi Kigamboni ulio chini ya NSSF ;na
- Mradi wa Uimarishaji wa Kitengo cha Maafa (Mradi Na. 6575).

ii. Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano) Fungu 31

- Mradi wa Ukarabati wa Ofisi ya Makamu wa Rais Luthuli - Dar es Salaam (Mradi Na. 6389)

iii. Wizara ya Mambo ya Katiba na Sheria(Fungu 41)

- Mradi wa Ujenzi wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali (Fungu 16)

Mheshimiwa Spika, katika ziara hizo, Kamati ilibaini kuwa Miradi mingi iliyotengewa fedha haikuteklezwa ipasavyo kutokana na fedha ndogo kutolewa. Kwa mfano mradi wa Ujenzi wa Ofisi ya

Mwanasheria Mkuu wa Serikali imekua ikiomba fedha kiasi cha Shilingi Bilioni Moja (1,000,000,000/=) kwa ajili ya ujenzi wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa muda wa Miaka Mitatu (3) mfululizo, yaani Mwaka 2014/2015, 2015/2016 na 2016/2017 . Pamoja na kuomba fedha hizo katika vipindi hivyo tofauti, Ofisi hii haikupokea fedha yoyote kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilibaini kwamba, kulikuwa na matumizi yasiyoridhisha ya fedha za Umma katika baadhi ya Miradi na kuagiza Mamlaka zinazohusika kufanya uchunguzi maalumu kuhusu matumizi ya fedha na ubora wa Miradi hiyo na kutoa Taarifa kwa Kamati. Kwa mfano, katika Fungu 31 (Ofisi ya Makamu wa Rais), Kamati ilibaini jengo la Ofisi ya Makamu wa Rais, limejengwa chini ya viwango na iliagiza uchunguzi ufanyike ili kujiridhisha na matumizi ya fedha (Value for Money) katika Mradi huo na hatua kali zichukuliwe kwa watendaji wote waliohusika katika Mradi huu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kwamba kuna baadhi ya Miradi iliendeshwa kwa Ubia kati ya Serikali na Sekta Binafsi (Public Private Partnerships) na katika Miradi kama hii, kulihitajika umakini mkubwa ili Serikali ipate faida na kuwa na maslahi bora. Kwa mfano Kamati ilitembelea Mradi wa Daraja la Kigamboni (Daraja la Nyerere) na kukagua hatua za utekelezaji wa Mradi huo ambao ulizinduliwa tarehe 16 Aprili 2016 na Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Magufuli.

Pamoja na mradi huu, Kamati pia ilikagua Mradi wa Nyumba za NSSF za Kigamboni - Mtoni Kijichi. Miradi hii yote iko chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu.

Mheshimiwa Spika, pamoja na kazi nzuri iliyoifanywa na Serikali katika Miradi hii, Kamati ilibaini kwamba kulikua na haja kwa Serikali kwa upande mmoja na NSSF kwa upande mwingine, kujiridhisha na ukweli au upotoshaji wa ukweli kuhusu tuhuma mbalimbali zilizoandikwa na vyombo vya habari kuhusu Miradi hii, hasa Mradi wa Dege Eco Village ulioko Kigamboni ambao ni Mradi wa ubia kati ya NSSF na Kampuni ya Azimio Holdings.

Mheshimiwa Spika, katika kikao cha Kamati na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu, kilichofanyika, Dodoma tarehe 27 Novemba 2016, Kamati iliarifiwa kwamba, Taasisi za Serikali kama Benki Kuu ya Tanzania (BOT), Mamlaka ya Usimamizi wa Sekta ya Hifadhi ya Jamii (SSRA), Mamlaka ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa (PCCB) na vyombo vingine vya Usalama, vinaendelea na uchunguzi wa tuhuma za ubadhirifu wa matumizi mabaya ya fedha katika Miradi ya NSSF na zipo katika hatua za mwisho za kukamilisha ripoti zao. Kamati ilitoa muda kwa Serikali kukamilisha ripoti hizi na inategemea kupewa Taarifa kamili ya uchunguzi huu.

2.2.3. Ufinyu na ukomo wa Bajeti kwa Taasisi ambazo Kamati inazisimamia

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya uchambuzi wa kina wa Taarifa za Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2016/2017 kwa Wizara na Taasisi inazozisimamia kama ifuatavyo:-

- Ofisi Binafsi ya Makamu wa Rais (Fungu 26);
- Ofisi ya Makamu wa Rais(Fungu 31);
- Ofisi Binafsi ya Waziri ya Waziri Mkuu(Fungu 25);
- Ofisi ya Waziri Mkuu(Fungu 37);
- Tume ya Usuluhishi na Utatuzi(Fungu 15);
- Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa(Fungu 27);
- Tume ya Taifa ya Uchaguzi(Fungu 61);
- Kazi na Ajira(Fungu 65);
- Wizara ya Sheria na Katiba(Fungu 41);
- Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali(Fungu 16);
- Ofisi ya Mkurugenzi Mkuu wa Mashtaka(Fungu 35);
- Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora(Fungu 55);
- Tume ya Mabadiliko ya Sheria (Fungu 59) na
- Tume ya Utumishi wa Mahakama (Fungu 12).

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya kazi ya uchambuzi wa bajeti ya Wizara na Taasisi hizi na kulishauri Bunge lako Tukufu kuzipitisha bajeti zake pamoja na changamoto zilizoonekana katika kila Taasisi. Kwa mfano katika uchambuzi wa Taarifa ya utekelezaji wa bajeti ya Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora (Fungu 55) kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Tume kwa Mwaka wa fedha 2016/2017, Kamati ilibaini kwamba, Tume imekua ikitengewa fedha kidogo sana katika kila bajeti kwa

Miaka zaidi ya Mitatu (3) iliyopita na hivyo kuathiri utekelezaji wa majukumu yake ipasavyo. Kwa mfano, kwa Mwaka wa Fedha 2015/2016 Tume iliidhinishiwa na Bunge kiasi cha **Shilingi 5,578,338,000/=** lakini ilipokea kiasi cha **Shilingi 2,571,887,401/= tu**. Sawa na asilimia 46.1.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya jitihada za kutosha ili bajeti ya Tume iongezwe kwa kupeleka ombi katika Kamati ya Bunge ya bajeti kwa lengo la kuishawishi Serikali kuongeza bajeti ya Tume. Hata hivyo jitihada hizi hazikufanikiwa katika Mwaka wa Fedha 2016/2017 kutokana na ukomo wa bajeti. Hivyo Serikali iliahidi kulifanyia kazi suala hili katika bajeti ya Mwaka wa Fedha 2017/2018.

2.2.4. Uchambuzi wa Miswada ya Sheria

Mheshimiwa Spika, kama nilivyoeleza hapo awali, Kamati katika kipindi cha Januari 2016 hadi Januari 2017, imefanya uchambuzi wa Miswada 6 ya Sheria na kuwasilisha Taarifa za uchambuzi wa Miswada hiyo katika Bunge lako Tukufu katika Mkutano wa tatu wa Bunge Juni, 2016, Mkutano wa nne wa Bunge Septemba, 2016, Mkutano wa Tano wa Bunge Novemba, 2016 na Mkutano huu wa Sita wa Bunge.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanya mashauriano ya kina na Serikali katika Miswada hii na kutoa mapendekezo mbalimbali ya

kuboresha Sheria zilizopendekezwa ambayo yalikubaliwa na Serikali na Miswada hii kupitishwa na Bunge na kuwa Sheria.

Mheshimiwa Spika, Miswada iliyofanyiwa uchambuzi na kupitishwa na Bunge kuwa Sheria ni kama ifuatavyo:-

- Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 6 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 7 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Sheria ya Upatikanaji wa Taarifa, Na. 4 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 3 wa Mwaka 2016;
- Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali, Na. 4 wa Mwaka 2016; na
- Muswada wa Utoaji Huduma ya Kisheria, Na.14 wa Mwaka 2016.

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi wa miswada, Kamati imekuwa na changamoto kuhusu uelewa wa kina kuhusu madhumuni na sababu za kufanya marekebisho kwenye sheria mbalimbali. Hii inatokana na kukosekana kwa uelewa mpana kuhusu sheria zinazofanyiwa marekebisho au sheria mpya kabla ya kuanza kufanya uchambuzi. Hii ni changamoto kubwa ambayo inahitaji kuangaliwa kwa kina.

2.2.5. Ufinyu wa Muda na Bajeti kwa Kamati kwa ajili ya kukagua Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, Kanuni ya 98 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge inazitaka Kamati za Kisekta kutembelea na kukagua utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha kwa Mwaka wa fedha unaoisha. Mheshimiwa Spika, ufinyu wa Bajeti na muda unakwamisha shughuli za Kamati kwa kiasi Kikubwa. Kamati ya Katiba na Sheria inasimamia Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano) ambayo ina Miradi Unguja na Pemba. Siku za Kikanuni za Kukagua Miradi ya Maendeleo ni siku saba ambazo kiuhalisia hazitoshi kukagua Miradi ya Maendeleo kwa ufanisi Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar.

SEHEMU YA TATU

3. MAPENDEKEZO YA KAMATI

3.1 UTOAJI FEDHA KWA WAKATI KUTOKA HAZINA

Mheshimiwa Spika, KWA KUWA, fedha za utekelezaji wa bajeti kutoka Hazina zimekua hazitolewi kwa kiwango kilichoidhinishwa na Bunge,

Na KWA KUWA fedha zinazotolewa zimekuwa zinachelewa kufika katika Wizara na Taasisi husika;

NA KWA KUWA, Wizara na Taasisi hizi zimeathiriwa kwa kupewa kiwango kidogo na kuchelewa kufika kwa fedha kidogo

zinazopatikana, jambo ambalo linaathiri utekelezaji wa majukumu yao pamoja na Miradi ya Maendeleo ;

HIVYO BASI ; Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kwamba;

Serikali kupitia Hazina itoe fedha kwa Wizara na Taasisi zote kwa wakati na hasa katika robo ya kwanza ya Mwaka wa Fedha ili Taasisi hizi ziweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi.

2.2 UKOMO WA BAJETI

Mheshimiwa Spika,

KWA KUWA, Ukomo wa bajeti ni suala la msingi katika uidhinishaji wa matumizi ya fedha za Umma,

NA KWA KUWA, zipo baadhi ya Taasisi ambazo zimekwama kutekeleza majukumu yao ya msingi kwa kukosa fedha kutokana na ukomo wa bajeti,

HIVYO BASI; Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kwamba;

- i) Serikali iongeze ukomo wa bajeti ili Taasisi ambazo zipo katika hali mbaya ziweze kutekeleza majukumu yake kikamilifu.
- ii) Katika Mwaka wa fedha ujao (2017/2018) Serikali iongeze fedha katika taasisi zilizo chini ya Wizara ya Katiba na Sheria ili kuboresha mazingira ya utoaji haki, na hasa Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora (Fungu- 55), Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali

(Fungu 16), Ofisi ya Mkurugenzi wa Mashtaka (Fungu 35) na Tume ya Utumishi wa Mahakama (12).

2.3 KAMATI KUPATA UZOEFU KUTOKA NCHI ZINGINE

Mheshimiwa Spika,

KWA KUWA, Tanzania ni Mwanachama wa Jumuiya mbalimbali za Kimataifa;

NA KWA KUWA; kuwa kuna umuhimu wa kujifunza na kupata uzoefu wa utungaji wa sheria kutoka nchi ambazo tayari zimetunga sheria zinazofanana na Sheria zinazopendekezwa kutungwa;

HIVYO BASI; Kamati inaliomba Bunge lako liazimie kwamba; Kamati itengewe fedha za kutosha katika Mwaka wa Fedha 2017/2018, ili ipate nafasi ya kutembelea nchi zitakazobainika kuwa zimetunga na zinatekeleza Sheria kwenye maeneo ambayo nchi yetu inapendekeza kutunga Sheria mpya.

2.4 UELEWA WA KAMATI KUHUSU SHERIA ZINAZOFANYIWA MAREKEBISHO

Mheshimiwa Spika,

KWA KUWA; Serikali imekuwa ikiwasilisha Miswada ya Sheria mbalimbali kwa ajili ya kuzifanyia marekebisho ikiwa ni pamoja na kuwasilisha Miswada ya utungaji wa Sheria mpya;

NA KWA KUWA; kuna umuhimu wa Kamati kujielimisha kwa kina kuhusu madhumuni na sababu za kufanyiwa marekebisho

kwa Sheria husika pamoja na kujua kwa kina dhana kuhusu mapendekezo ya utungaji wa Sheria mpya;

HIVYO BASI; Kamati inaliomba Bunge lako liazimie kwamba; Kamati ipatiwe semina za uelewa wa kutosha kutoka kwenye Taasisi zinazohusika na Miswada au Sheria zinazopendekezwa kurekebisha kuhusu malengo na sababu za kuleta mabadiliko ya Sheria husika, ikiwa ni pamoja na Miswada ya Mapendekezo ya Sheria mpya .

2.5 UKAGUZI WA MIRADI YA MAENDELEO

Mheshimiwa Spika,

KWA KUWA,Suala la usimamizi wa serikali ni suala muhimu sana la Kikatiba;

NA KWA KUWA; Muda uliowekwa Kikanuni wa ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo hautoshi;

HIVYO BASI; Kamati inaliomba Bunge lako liazimie kwamba; Kanuni ya 98(1) inayotoa muda wa siku Saba wa Kamati za Kisekta kutembelea na kukagua Miradi ya Maendeleo ifanyiwe mapitio kwa lengo la kuongeza idadi ya siku za Kamati kukagua miradi ya maendeleo ili kuziwezesha Kamati kutekeleza jukumu hilo kwa ufanisi.

2.6 UTEKELEZAJI WA MAAGIZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika,

KWA KUWA, Bunge lina wajibu wa kuisimamia na kuishauri Serikali kwa mujibu wa Ibara ya 63 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977;

NA KWA KUWA, Bunge linafanya kazi na kutekeleza majukumu yake kupitia Kamati za Bunge;

NA KWA KUWA, Kamati ya Katiba na Sheria imepewa jukumu la kusimamia shughuli za Wizara tatu kwa mujibu wa Nyongeza ya Nane (6) (2) ya Kanuni za kudumu za Bunge Toleo la Januari 2016;

HIVYO BASI; Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kwamba;

- i) Wizara, Ofisi na Taasisi zote zinazosimamiwa na Kamati hii kutekeleza maagizo yote ya Kamati kwa wakati na kuendelea kutoa Taarifa za utekelezaji huo katika muda uliopangwa;
- ii) Ofisi ya Makamu wa Rais - Muungano iendelee kuratibu kwa ufanisi masuala yote ya Muungano kwa kujali maslahi ya pande zote mbili za Muungano na maslahi mapana ya nchi kwa mujibu wa Sheria za nchi na za Kimataifa;
- iii) Mawaziri wanaohusika na Uandaaji wa Kanuni chini ya Sheria Mama za Kisekta zilizopitishwa na Bunge

waharakishe uundaaji wa Kanuni hizo ili kurahisisha utekelezaji bora wa Sheria hizo.

SEHEMU YA NNE

4. HITIMISHO

4.2. Shukrani

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria napenda kukushukuru wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa ushirikiano mlioutoa kwa Kamati katika kutekeleza majukumu yake kwa kipindi cha mwaka mmoja uliopita.

Mheshimiwa Spika, nawashukuru Mawaziri wote na Watendaji Wakuu wote wa Wizara na Taasisi ambazo Kamati inazisimamia kwa ushirikiano wao katika kutekeleza majukumu ya Kamati kwa kipindi cha Mwaka Mmoja Uliopita. Shukrani za Pekee ziwaendee Waziri wa Nchi Ofisi ya Waziri Mkuu, Mhe. Jenista Mhagama Mb, Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais Mhe. January Makamba Mb, na Waziri wa Katiba na Sheria Dkt. Harrison G. Mwakyembe Mb, Manaibu Waziri Mhe. Antony Mavunde wa Ofisi ya Waziri Mkuu na Mhe. Luhaga Mpina wa Ofisi ya Makamu wa Rais pamoja na Makatibu Wakuu wote wa Wizara hizi.

Mheshimiwa Spika, aidha, napenda kumshukuru Mwanasheria Mkuu wa Serikali Mhe. George Masaju Mb, na Wanasheria wote Waandishi wa Sheria chini ya Ofisi ya Mwandishi Mkuu wa Serikali (CPD) ambao wametoa ushirikiano mkubwa kwa Kamati wakati wa uchambuzi wa Miswada. Vilevile, napenda kutoa shukrani za dhiti kwa Mshauri Mkuu wa Mambo ya Sheria Ofisi ya Bunge (CPLC) Ndg. Pius Mboya pamoja na wanasheria wote wa hiyo walioshiriki katika shughuli za uchambuzi wa Miswada kwenye kamati ya Katiba na Sheria.

Mheshimiwa Spika, naomba pia nitumie nafasi hii kutambua mchango wa Wadau na Taasisi ambazo zimeshirikiana na Kamati wakati wa kutekeleza Majukumu katika kipindi cha Januari 2016 hadi Januari 2017. Kwa uchache naomba kuwataja Wadau wafuatao:-

- Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP);
- Shirika la Umoja wa Mataifa la Wanawake (UN-WOMEN);
- Umoja wa Wabunge Wanawake Tanzania (TWPG)
- Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu (LHRC),
- Chama cha Mawakili Tanganyika (TLS),
- Jukwaa la Katiba Tanzania (JUKATA),
- Mtandao wa Watoa Msaada wa Kisheria Tanzania (TANLAP),
- Chuo Kikuu cha Dodoma,
- Chuo cha Mipango Dodoma;
- Chuo cha CBE Tawi la Dodoma;

- Taasisi ya Uwezeshaji wa Watoa Huduma ya Msaada wa Kisheria (LSF) ; na
- Jukwaa la Wahariri Tanzania (TEF);

Mheshimiwa Spika, kwa heshima nichukue fursa hii kuwashukuru Wajumbe wa Kamati ya kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria kwa kufanya kazi nzuri na kwa umakini na uzalendo wa hali ya juu katika kutekeleza na kufanikisha majukumu ya Kamati ya kuisimamia na kuishauri Serikali. Naomba majina yao yaingizwe kwenye Kumbukumbu ya Taarifa Rasmi za Bunge (HANSARD) kama ifuatavyo:

1. Mhe. Mohamed Omary Mchengerwa, Mb – Mwenyekiti
2. Mhe. Najma Murtaza Giga, Mb- M/Mwenyekiti
3. Mhe Ally Saleh Ally, Mb –Mjumbe
4. Mhe. Mboni Mohamed Mhita, Mb –Mjumbe
5. Mhe Taska Restituta Mbogo, Mb –Mjumbe
6. Mhe. Makame Mashaka Foum, Mb –Mjumbe
7. Mhe. Seif Ungando Ally, Mb- Mjumbe
8. Mhe. Nassor Suleiman Omar, Mb- Mjumbe
9. Mhe. Saumu Heri Sakala, Mb –Mjumbe
10. Mhe. Twahir Awesu Mohamed, Mb-Mjumbe
11. Mhe. Ussi Pondeza, Mb- Mjumbe
12. Mhe. Asha Abdallah Juma, Mb –Mjumbe
13. Mhe. Ajali Rashid Akbar, Mb- Mjumbe
14. Mhe. Omary Ahmad Badwel, Mb- Mjumbe
15. Mhe. Joseph Kizito Mhagama, Mb –Mjumbe

16. Mhe. Mhe. Riziki Shahali Mngwali, Mb- Mjumbe
17. Mhe. Joram Ismail Hongoli, Mb- Mjumbe
18. Mhe. Anna Joram Gidarya, Mb –Mjumbe
19. Mhe. Gibson Blasius Meiseyeki, Mb –Mjumbe
20. Mhe. Rashid Abdallah Shangazi, Mb –Mjumbe
21. Mhe. Selemani Zedi, Mb –Mjumbe
22. Mhe. Wanu Hafidh Ameir, Mb –Mjumbe
23. Mhe. Selemani Nchambi, Mb –Mjumbe
24. Mhe. Juma Kombo Hamad, Mb –Mjumbe
25. Mhe. Dkt. Mathayo David Mathayo, Mb – Mjumbe

Mheshimiwa Spika, mwisho kabisa lakini si kwa umuhimu, napenda kuishukuru Sekretariati yote ya Bunge chini ya Uongozi wa Dkt. Thomas D. Kashililah kwa ushirikiano wao katika kufanikisha shughuli za Kamati, Ofisi ya Mshauri Mkuu wa Bunge wa Mambo ya Sheria, Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndg. Athumani Hussein, Mkurugenzi Msaidizi Ndg. Angelina Sanga, Makatibu wa Kamati Ndg. Stella Bwimbo na Ndg. Dunford Mpelumbe kwa umakini na weledi wao katika kufanikisha kazi za Kamati na Msaidizi wa Makatibu Ndg. Raheli Masima kwa kuihudumia Kamati vizuri.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo haya naomba kutoa hoja.

.....
Mhe. Mohamed Omary Mchengerwa, Mb
MWENYEKITI
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA KATIBA NA SHERIA
3 FEBRUARI 2017